

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра методик дошкільної та початкової освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

д. філ. н., Іліаді О.І

«25» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 14 Методика ознайомлення дітей з природою та основи екології

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань   01 Освіта/Педагогіка

ОПР   магістр

Спеціальність   012 Дошкільна освіта
(шифр і назва напрямку підготовки)

Факультет   педагогіки та психології
(назва факультету)

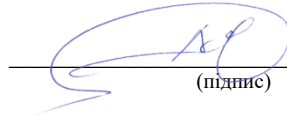
2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма з методика ознайомлення дітей з природою та основи екології
(назва навчальної дисципліни)
за спеціальністю 012 Дошкільна освіта ОПП Дошкільна освіта

Розробник: __ канд. пед. наук, ст. викладач Котелянець Ю.С.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри методик дошкільної та початкової освіти
Протокол від «25» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри методик дошкільної та початкової освіти

_____ (підпис)

(д. філ. н., доцент Іліаді О. І.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання*
Кількість кредитів ЄКТС – 3.5	Галузь знань __0101 Педагогічна освіта_ (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Блоків/модулів – 2	Напрямок підготовки/ спеціальність: 012 Дошкільна освіта (шифр і назва)	Рік підготовки	
Розділів/змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 105.год.		1-й	
		Вид контролю:	
	Залік		
		Лекції	
		4год	
		Практичні, семінарські:	
		4 год.	
		Лабораторні:	
		-	
		Самостійна робота:	
		93 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Консультації:	
		-	
	Освітньо-професійний рівень: _____ магістр_____		

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ

«Методика ознайомлення дошкільників з довкіллям та основи екології»

Перебудова педагогічного процесу в дитячих дошкільних закладах відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту», Базового компоненту програми розвитку дитини дошкільного віку «Дитина» та створення оптимальних умов розумового і фізичного розвитку дитини вимагають певних змін у підготовці спеціалістів. Основним завданням у підготовці фахівців є оволодіння ними знаннями про природу рідного краю, її видову різноманітність, проблеми збереження та використання її потенціалу в гуманізації педагогічного процесу (розвитку розумових, моральних, естетичних сторін особистості дитини). У концепції дошкільного виховання особлива увага приділяється вирішенню завдань екологічного та фізичного виховання дітей, формування у них ціннісного ставлення до природи.

Предметом вивчення дисципліни є зміст, методи і форми ознайомлення дітей з природою в навчально-виховному середовищі дошкільного закладу.

Метою курсу є підготовка майбутнього вихователя дошкільного закладу до організації процесу ознайомлення дошкільників з природою відповідно до концепції сталого розвитку, формування знань щодо змісту, методів і форм ознайомлення дошкільників з природою, організаційних умов створення осередку природи, формування професійних якостей на засадах компетентнісного підходу. Мета курсу реалізується через систему завдань, а саме:

- ознайомлення студентів із можливостями використання різноманітних об'єктів і явищ природи у роботі з дітьми дошкільного віку з метою формування екологічної культури;
- забезпечення високого рівня екологічних знань та накопичення досвіду ціннісного ставлення до природи та стійких екологічних мотивацій дошкільника;
- формування теоретичної бази знань про завдання, зміст, форми та-методи роботи по формуванню екологічної культури дітей дошкільного віку;
- розвиток навичок педагогічного прогнозування та практичного втілення екологічних та методичних знань в умовах сучасного дошкільного виховання;
- ознайомлення студентів із історією взаємовідносин людини і природи та розвитком в педагогічній науці поглядів на природу як засіб виховання;
ознайомлення майбутніх вихователів із найбільш важливими та яскравими педагогічними та методичними ідеями, теоріями та технологіями щодо використання природи у навчанні та вихованні дітей дошкільного віку, які є результатом наукових досліджень вітчизняних та закордонних вчених за останні роки;

Студент має **знати**:

- теоретичні основи ознайомлення дошкільників з природою, зміст, принципи та завдання ознайомлення дітей з природою, основні методи та форми ознайомлення дошкільників з природним довкіллям;
- види, зміст, структуру та методику проведення занять та екскурсій у природі;
- педагогічні технології формування екологічної культури дітей дошкільного віку.

Студент має **вміти**:

- визначати основні завдання екологічної освіти,
- добирати оптимальні методи та засоби відповідно до теми занять,
- добирати відповідне обладнання, володіти організаційними, проектувальні, конструктивні, комунікативні уміннями

Програмні компетентності

КЗ-2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

КЗ-3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

КЗ-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КС-1. Здатність організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.

КС-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.

КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.

КС-6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність з метою підвищення психолого-педагогічної компетентності вихователів, батьків, громадськості.

КС-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН01 Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.

ПРН02 Упроваджувати інформаційні та комунікаційні технології і генерувати нові ідеї в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу.

ПРН06 Здійснювати психолого-педагогічне керівництво індивідуальним розвитком особистості дитини.

ПРН07 Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.

ПРН08 Виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень.

Програма складається з 2 модулів (кредити) – 105 годин: 4 год. лекційних, 4 год. практичних, 93 годин самостійної позааудиторної роботи. Вивчення студентами навчальної дисципліни " **Методика ознайомлення дошкільників з довкіллям та основи екології** " завершується складанням заліку.

3. Програма навчальної дисципліни

«Методика ознайомлення дошкільників з довкіллям та основи екології»

Теоретичні основи методики ознайомлення дітей з природою.

Визначення основних завдань екологічного виховання дітей в ході ознайомлення їх з природою на основі сучасних наукових психолого-педагогічних досліджень (П.Саморукова, Н.Виноградова, Т.Куликова, С.Ніколаєва, Н.Рижова, Н.Яришева, Н.Лисенко, З.Плохій та ін.). Використання природи у вихованні дітей в історії західної прогресивної педагогіки (Я.А.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, Й.-Г.Песталоцці, Ф.Фребель, М.Монтессорі). Екологічна освіта в країнах Західної Європи і США та в Україні. Діячі народної освіти України (С.Русова, А.Макаренко, В.Сухомлинський) про роль природи у формуванні особистості дитини.

Завдання і зміст ознайомлення дошкільників з природою.

Формування екологічної культури дітей та предметної природознавчої компетентності як основна мета формування особистості. Характеристика сучасних підходів до екологічного виховання дошкільників. Визначення змісту знань дітей дошкільного віку про природу на основі Базового компонента дошкільної освіти. Принципи відбору змісту знань про природу в екологічному вихованні дітей дошкільного віку. Структура діючих програм навчання і виховання дітей дошкільного віку в дошкільному закладі. Характеристика розділу ознайомлення дітей з природою. Поступове ускладнення програмового матеріалу в залежності від вікових груп дітей. Концентричний принцип розташування матеріалу, що забезпечує повторність знань, поглиблення їх на кожному ступені вивчення матеріалу. Розташування матеріалу за принципом сезонності. Розташування матеріалу за сферами розвитку дитини, видами діяльності. Різноманітність методів і форм ознайомлення дітей з природою і їх вибір в залежності від завдань виховання і навчання, від змісту програмового матеріалу, вікових особливостей дітей.

Методи ознайомлення дітей з природою.

Загальна характеристика методів ознайомлення дітей з природою. Класифікація методів ознайомлення дітей з довкіллям. Пояснювально-ілюстративний, проблемний. Методи, які забезпечують безпосередній і дійовий контакт дітей з природою. Дослідницький метод. Практичні методи. Ігрові методи ознайомлення дітей з довкіллям.

Наочні методи ознайомлення дітей з природою.

Наочні методи. Значення використання ілюстративного матеріалу в ознайомленні дітей з природою. Види ілюстративного матеріалу. Моделі. Методика використання дидактичних картин та фотоілюстрацій у роботі з дітьми різних вікових груп. Своєрідність використання репродукцій художніх картин у роботі щодо ознайомлення дошкільників з природою. Використання технічних засобів для демонстрації наочного матеріалу на заняттях та в повсякденному житті. Використання ілюстративного матеріалу (картин, діапозитивів, кінофільмів, мультимедіа, інтернет-ресурсів) на заняттях з дітьми. Вимоги до змісту і оформлення наочних посібників для різних вікових груп.

Практичні та словесні методи ознайомлення дітей з природою.

Словесні методи. Зв'язок їх з методами безпосереднього ознайомлення з природою. Психологічні основи використання словесних методів у навчанні дошкільників. Класифікація словесних методів ознайомлення дітей з природою. Види розповідей та загальні вимоги до них. Мовні логічні завдання як особливий вид розповіді. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід та вимоги до їх проведення. Взаємозв'язок бесід з іншими методами ознайомлення дітей з природою. Бесіди: пропедевтичні, супроводжуючі діяльність дітей, підсумкові, евристичні, узагальнюючі. Розповіді вихователя і дітей. Використання в екологічному вихованні різноманітних літературних жанрів (казок та реалістичних оповідань, віршів, загадок, тощо).. Використання усної народної творчості. Словесні ігри.(фіксація вражень і закріплення знань дітей про природу). Психологічні основи використання словесних методів у навчанні дошкільників.

Осередок природи дошкільного закладу.

Осередок природи – частина навчально-виховного середовища ДНЗ. Обладнання куточка природи у ДНЗ. Вимоги до обладнання осередку природи у ДНЗ. Кімнатні рослини – матеріал для формування у дітей уявлень про рослину - частину живої природи. Отруйні рослини. Розміщення та догляд за кімнатними рослинами. Організація догляду дошкільників за рослинами та тваринами у ДНЗ.

Організація і зміст спостереження за природою дітей різних вікових груп

Спостереження-основа формування реалістичних уявлень. Епізодичні і довготривалі спостереження. Первинні, повторні і заключні спостереження. Спостереження порівняльного характеру. Їх місце в різних вікових групах.

Організація спостережень за об'єктами неживої природи, птахами, тваринами, комахами. Особливості організації спостережень короточасних та довготривалих. Методика знайомства з прикметами передбачення погоди. Методика ведення календаря природи. значення дослідів в процесі знайомства дітей з довкіллям. Структура дослідів. Особливості методики проведення дослідів в дошкільному закладі. Варіативність структури дослідів. Види дослідів, які використовуються у процесі ознайомлення дітей з неживою природою.

Організація і зміст дослідницької діяльності дітей у природі.

Підготовка вихователя до проведення спостережень. Методика проведення спостережень в різних вікових групах. Основні види спостережень в групах раннього віку. Вибір об'єктів для спостережень на заняттях, під час прогулянок, ігор, праці в куточку природи і на ділянці д/с. Нескладні дослідів в старшому дошкільному віці. Виховна їх цінність, зміст, структура і методика проведення дослідів.

Праця дітей по вирощуванню рослин, догляд за тваринами, охорона природи. Види і зміст праці в кожній віковій групі, керівництво ними. Особливості занять пов'язаних з працею. Організація повсякденної праці в куточку природи, на городі, в квітнику. Охорона здоров'я і дотримання правил гігієни.

Зміст та види діяльності дошкільників в процесі догляду за рослинами, тваринами куточка живої природи. Чергування в куточку природи і на ділянці, керівництво вихователя працею дітей старшого дошкільного віку. Діагностика навичок сформованості практичної діяльності дошкільників.

Форми ознайомлення дітей з природою.

Експерсії в природу як форма організації роботи з дошкільниками

Експерсії в природу як форма організації роботи з дошкільниками. Тематика та види експерсій природничого змісту. Структура експерсії. Методика підготовки до експерсії та її проведення. Цільова прогулянка як форма роботи щодо ознайомлення з природою, відмінність її від експерсії. Методика проведення цільової прогулянки. Щоденні прогулянки на майданчику дошкільного закладу, їх значення у ознайомленні з природою. Структура щоденної прогулянки. Зміст фенологічних спостережень на щоденних прогулянках. Методи та прийоми роботи вихователя під час прогулянки. Засоби фіксації знань дітей про природу.

Відмінність експерсій від прогулянок. Специфіка проведення цільових прогулянок в молодших і середніх групах. Організація і методика проведення експерсій в різних вікових групах: визначення цілі, проведення спостереження, вирощування рослин, догляд за тваринами. Обладнання для збору і розміщення зібраного матеріалу.

Дидактична гра як форма ознайомлення дітей з природою.

Навчально-виховне значення ігор як методу опосередкованого пізнання природи. Психологічні основи використання гри у навчанні дошкільників. Види ігор за змістом, за дидактичною метою, за способом керівництва. Методика проведення ігор з дітьми різних вікових груп. Взаємозв'язок гри з іншими методами ознайомлення дітей з природою. Гра як форма

ознайомлення дітей з природою. Рольові ігри, відтворюючі уявлення про природу. Ігри з природним матеріалом (піском, водою, льодом, снігом і ін.). Їх значення для сенсорної культури і пізнання дітьми природи. Дидактичні ігри з природним матеріалом (листя, квітами, плодами, овочами, насінням) на розрізнення, розпізнавання по зовнішньому вигляду, на дотик, по запаху, на смак, по опису, загадці. Ігри на класифікацію предметів природи. Ігри з картинками. Місце різних ігор в роботі з дітьми різного віку, їх організація і проведення.

Гра, як частина заняття по ознайомленню з природою. Фіксація вражень і закріплення знань дітей про природу. Використання зображувальної діяльності. Ведення щоденників спостережень, календаря спостереження за погодою. Дитяча художня література як засіб ознайомлення дошкільників з природою. Використання у ознайомленні з природою різноманітних літературних жанрів (казок та реалістичних оповідань, віршів, загадок, тощо). Методика використання природознавчої літератури у різних вікових групах дитячого садка.

Ознайомлення дітей з різними порами року.

Методика ознайомлення дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку з весняними явищами.

Накопичення дітьми молодшого віку уявлень про весняні явища в природі під час спостережень на прогулянках, праці, ігор з природними матеріалами. Спостереження за появою бруньок, листа на деревах, кущах, цвітінням весняних квітів. Аналіз змісту завдань програми по ознайомленню дітей II мол., серед., та ст. дошкільного віку з весняними явищами.

Методика ознайомлення дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку з літніми явищами.

Зміст програми. Накопичення дітьми молодшого віку уявлень про літні явища в природі через спостереження, працю, гру з природним матеріалом, розгляд картин, читання невеликих оповідань, розповіді вихователя, вивчення. Аналіз змісту завдань програми по ознайомленню дітей мол., серед., старш. дошку. віку з літніми явищами.

Методика ознайомлення дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку із осінніми явищами.

Зміст програми II мол.гр., спостереження із вікна та на прогулянці. Гра з овочами і іграшками саморобками, спостереження за збором овочів. Зміст програми дітей середнього дошкільного віку. Спостереження за погодою. Огляд квітників, городу. Участь в зборі овочів.

Методика ознайомлення дітей молодшого, середнього та старшого дошкільного віку із зимовими явищами.

Зміст програми. Формування поняття “зима”. Підведення дітей до розуміння про зимові явища в природі, зв'язку між порою року і видами ігор і розваг, з працею людей взимку. Уточнення уявлень дітей про властивості снігу і льоду під час ігор. Спостереження на прогулянках і екскурсіях за станом неживої природи, рослинного та тваринного світу взимку.

Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з природою Космосу.

Завдання, форми, методи та прийоми, які використовує вихователь по ознайомленню дітей з природою космосу.

Організація екологічної проектної діяльності у дошкільному закладі

Технології екологічного виховання. Організація екологічної проектної діяльності у дошкільному закладі, методика проведення з дітьми практично-пошукової діяльності у екологічному проекті.

Планування формування еколого- природничої компетенції дітей дошкільного віку

Планування освітнього процесу з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою в умовах дошкільного навчального закладу.

Своєрідність планування роботи з ознайомлення з природою: врахування основних етапів засвоєння знань; передбачення використання методів, що забезпечують безпосереднє сприйняття об'єктів природи, інтеграція з іншими розділами програми. Вимоги до планування роботи з ознайомлення дітей з природою. Планування системи занять на сезон та повсякденної роботи з ознайомлення дітей з природою. Місце індивідуальної роботи в плануванні. Форми планування педагогічного процесу: перспективний, календарний план. Значення обліку роботи в забезпеченні результативності начально-виховного процесу, форми обліку.

Наступність в ознайомленні з природою дітей дошкільного і молодшого шкільного віку

Наступність в ознайомленні з природою старших дошкільників і молодших школярів як актуальна проблема. Педагогічні умови реалізації наступності в ознайомленні дітей з природою в ДНЗ і школі. Реалізація наступності в роботі ДНЗ і школи в умовах діяльності НВК «школа-сад».

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи методики ознайомлення дітей з природою.														
Тема 1. Загальні питання методики ознайомлення дітей з природою. Теоретичні основи ознайомлення дітей з природою.								2					3	
Разом за змістовим модулем 1								2					3	
Змістовий модуль 2. Форми ознайомлення дітей з природою.														
Тема 1 . Куточок природи в дошкільному закладі. Кімнатне квітникарство.								2					20	
Тема 2 Загальна характеристика методів ознайомлення з природою.									2				15	

Тема 3 Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою									2			55
Разом за змістовим модулем 2									2	4		90
Разом за весь період навчання									4	4		93

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Не передбачено	

6. Теми практичних занять

Тема 1 Загальна характеристика методів ознайомлення з природою. (2 год – пр.)

Тема 2 Форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою (2 год – пр.)

8. Самостійна робота

1. Обґрунтуйте використання дитячої природознавчої літератури в ознайомленні дошкільників з природою.
2. Розкрийте морально-естетичне виховання старших дошкільників засобами природи.
3. Охарактеризуйте працю в природі як основний практичний метод ознайомлення дошкільників з природою.
4. Проаналізуйте практичні методи в ознайомленні дошкільників з природою.
5. Проаналізуйте завдання ознайомлення дошкільників з природою.
6. Порівняйте діячів освіти України про формування особистості дитини засобами природи.
7. Розкрийте цінність природи та її виховний вплив на дошкільників.
8. Обґрунтуйте природу, як фактор фізичного виховання дошкільників.
9. Народна педагогіка про виховання дітей засобами природи. Доберіть легенди, прислів'я на природничу тематику.

10. Обґрунтуйте значення ділянки дошкільного навчального закладу в реалізації завдань ознайомлення дошкільників з природою.
11. Висвітлити особливості цільових прогулянок як форми організації роботи в дошкільному навчальному закладі.
12. Розкрити вимоги до планування та озеленення ділянки ЗДО.
13. Проаналізуйте наочні методи ознайомлення дошкільників з природою. 14. Розкрийте види праці в природі, їх зміст у різних вікових групах.
14. Обґрунтуйте цінність природи та її виховний вплив на дошкільників.
15. Засоби фіксації знань дітей про природу. Виготовити календарі погоди і природи.
16. Порівняйте форми організації роботи по ознайомленню дошкільників з природою.
17. Використання ігор під час ознайомлення дітей з природою. Доберіть такі ігри для різних вікових груп.
18. Скласти конспект занять для молодшої, середньої та старшої групи.

19. Скласти конспект екскурсії.

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено

10. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні методи навчання:

За джерелом знань:

словесні: розповідь, пояснення, лекція, інструктаж, бесіда, дискусія, диспут;

наочні: демонстрація, ілюстрація;

практичні: практичні роботи, вправи, розробка конспектів занять, аналіз навчальних програм, підручників, робота з різними джерелами інформації; підготовка рефератів, доповідей, повідомлень, мультимедійних презентацій, аналіз проблемних ситуацій, метод проектів тощо.

За характером навчально пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод проблемного викладу; спостереження, частково пошуковий; пошуковий, дослідницький.

Дистанційні методи навчання: телекомунікаційні методи (інтерактивні лекції, практичні заняття, on-line консультації в режимі Zoom-конференцій; робота у Viber-групах), самостійна робота студентів з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom).

11. Оцінювання:

Підсумкове: залік

Поточне: фронтальне та індивідуальне усне опитування, письмове опитування, перевірка практичних робіт, перевірка планів-конспектів занять, перевірка виконання самостійної роботи, захист рефератів, повідомлень, мультимедійних презентацій, проектів; контрольна робота; тестування, перевірки виконаних завдань з використанням навчальних платформ Zoom, Google Classroom, а також месенджеру Viber тощо.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Змістовий модуль №1			Змістовий модуль №2			Підсумкова
T1	Самостійна робота	МОДУЛЬ № 1	T2	Самостійна робота	МОДУЛЬ № 2	100
15	35	50	15	35	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни.
2. Тексти лекцій (в електронному варіанті).

14.Рекомендована література

Основна

1. Беленька Г.В. Віконечко в природу : методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку / Г.В. Беленька. – К. : Сім кольорів, 2014. – 56 с.
2. Веретенникова С. А. Ознакомление дошкольников с природой [Текст] : учебник для учащихся педагогических училищ по специальности / С. А. Веретенникова.–Издание 3-е, переработанное и дополненное. – Москва : Просвещение, 1980. – 268.
3. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою : Навч посібник / Н. Ф. Яришева. – К. : Вища шк. 1993.— 255 с.
4. Методика ознайомлення дітей з природою: навчально-методичний комплекс [для студентів денної форми навчання спеціальності «Дошкільна освіта»] / уклад. О. Г. Бутенко. – Алмі. – 2013. – 108 с.
5. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. БогданецьБілоskalенко [та ін.]; наук. ред.:Г.В.Беленька, М.А.Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. – Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016.-304с.
6. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; наук. ред. Г.В.Беленька; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. – К.: Київ.ун-т ім.Б.Грінченка, 2016. – 352с.
7. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, О.А.Половіна. – К. : Генеза, 2016. – 98с. (Настільна книжка вихователя). ISBN 978-966-11-0761-7
8. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. / Г.В. Беленька, Т.С. Науменко, О.А. Половіна. – К.: Генеза, 2013. – 112 с. – (Настільна книжка вихователя). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 12.07 2013 р. № 1/11-11415). **Допоміжна**
1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.
2. Беленька Г.В. Дитина в довкіллі: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. – К.: Сім кольорів, 2014. – 56 с.
3. Беленька Г.В. Знайомтеся: жук-сонечко. // Методична скарбничка вихователя, – № 6, 2014. – С. 36 – 39.
4. Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідях. Науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.
5. Гавриш Н., Саприкіна О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. Навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів за заг. ред. О. Пометун. – Дніпропетровськ: Ліра, 2014. – 120 с.
6. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник / Н.В.Лисенко – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 352 с.
7. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) [Текст]: монографія / З. П. Плохій; Ін-т пробл. виховання НАПН України. – К.: Персонал, 2010. – 319 с.: табл.

Електронні ресурси:

1. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/bioetica/Borejko/index.html>
2. <http://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/770/1-15.pdf>
3. <http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code-148B3B2021C2C/list-B407A47B26>